

king vraagt. Sowieso beschikken we als eenvoudige historici nauwelijks over de gereedschappen om lijnen naar de toekomst door te trekken, iets waar andere sociale wetenschappers overigens steeds huiveriger over worden. Moeten wij dan in het gat springen?

Jan Luiten van Zanden, Universiteit Utrecht

Sasha Handley, Rohan McWilliam en Lucy Noakes (eds.), *New Directions in Social and Cultural History*. (Londen: Bloomsbury, 2018). 275 p. ISBN 9781472580818.

DOI: 10.18352/tseg.1050

In Nederland lijkt de tweedeling tussen enerzijds sociaal-economische geschiedenis en anderzijds cultuurgeschiedenis algemeen geaccepteerd. In Engeland daarentegen is de combinatie sociaal-culturele geschiedenis een veelvoorkomende, zie bijvoorbeeld het tijdschrift *Cultural and Social History*, opgericht in 2004. Het is daarom interessant om te zien of een nieuw Engels overzichtswerk van sociaal-culturele geschiedenis ook voor Nederlandse en Vlaamse sociaal- en cultuurhistorici iets te bieden heeft, en in hoeverre het Angelsaksische karakter – de redacteurs zijn allen verbonden aan Engelse universiteiten, de auteurs komen merendeels uit Groot-Brittannië, enkelen uit de Verenigde Staten of Australië – dat in de weg staat.

De redacteurs hebben ervoor gekozen om het boek op te delen in drie delen. Het eerste deel, 'Histories of the human' bevat hoofdstukken over 'Subjectivity, the self and historical practice', 'History of emotions' en 'The body and the senses'. Het tweede deel, 'The material turn', heeft hoofdstukken met de titels 'A return to materialism? Putting social history back into place', 'Markets and culture', 'Visual and material cultures' en 'Public histories'. En het derde deel, getiteld 'Challenges and provocations' bestaat uit hoofdstukken over 'Animal-human histories', 'New directions in transnational history: Thinking and living transnationally', 'Environmental history' en 'Spatial history'. Tot slot is er een (mager) nawoord over 'Digital history'. Deze indeling vind ik in die zin vreemd, dat ook de eerste twee delen 'uitdagingen en provocaties' bevatten. Bovendien zou ik juist de aandacht voor ecologische geschiedenis en dieren bij de materiële wende plaatsen. Verder mis ik een hoofdstuk over de geschiedenis van kennis, een tak die vooral in Duits-talige landen in opkomst is. Niettemin geven deze hoofdstukken wel een goede indruk van de breedte die sociaal-culturele geschiedenis nu beslaat.

Vergeleken met de continentale traditie, blijft de Angelsaksische geschiedschrijving een stuk empirischer. De hoofdstukken noemen wel enkele namen van

theoretici, maar dit blijft zeer beperkt. Denkers als Judith Butler of Bruno Latour staan niet in de index en evenmin treft de lezer daar de term postkolonialisme aan. Het postmodernisme en de *cultural turn* worden af en toe wel aangestipt, maar het is de vraag of een lezer die met deze termen onbekend is, daar voldoende uitleg bij krijgt. In dat opzicht vind ik het geweldige handboek van Simon Gunn, *History and Cultural Theory* (2006), dat ik al jaren aan mijn masterstudenten Cultuurgeschiedenis voorschrijf, veel beter. Gunn bespreekt niet alleen de theorie diepgaander, hij werkt ook voorbeelden uit van historische boeken die deze theorie toepassen. Ook het dunnere handboek van Anna Green, *Cultural History* (2007) is in dit opzicht behulpzamer. Toch bevat *New Directions in Social and Cultural History* ook hoofdstukken die wel mooi theorie en empirie met elkaar in verband brengen zoals het stuk van Penny Summerfield over de geschiedenis van het zelf en ook de tekst van Hilda Kean over de geschiedenis van dieren in relatie tot mensen, biedt goede aanknopingspunten om snel een overzicht van deze vakgebieden te verkrijgen.

De artikelenbundel stelt vast dat er binnen de sociale en cultuurgeschiedenis meer aandacht is voor materialiteit en lichamelijkheid, interdisciplinariteit en ook een hernieuwde nadruk op de sociale geschiedenis van klasse en arbeid alsmede voor lokale en publieksgeschiedenis. Ook wordt de noodzaak gevoeld om micro- en macrogeschiedenis met elkaar te verbinden. Behalve het duiden van trends in de geschiedschrijving beoogt het boek tevens meer politiek engagement te stimuleren, als reactie op een in de ogen van cultuurhistoricus Frank Mort, die een voorwoord bij het boek schreef, doorgeschoten relativistische cultuurgeschiedenis van representaties. Of historici inderdaad zich op het politieke vlak gaan begeven na lezing van dit boek, betwijfel ik. Het blijft enigszins onduidelijk wie de doelgroep nu precies is. Voor studenten lijkt de bundel me te weinig diepgang, theorie en uitgebreide voorbeelden te bieden, en voor sociaal- en cultuurhistorische onderzoekers staat er niet zoveel nieuws in. De oproep tot politiek bewustzijn is wellicht meer een nostalgisch verlangen naar de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw, waarin Britse sociaal-economische historici daadwerkelijk aan de emancipatie van arbeiders en vrouwen wilden bijdragen met hun werk. Dat is begrijpelijk, want in die periode stond de geschiedschrijving ook in direct verband met nieuwe politieke gelijkheidsidealen. Deze bundel als geheel ademt geen politieke revolutie, al komen in de hoofdstukken over publieksgeschiedenis en *global history* wel nieuwe idealen naar voren.

Willemijn Ruberg, Universiteit Utrecht